

УДК [930.25:378.4.011.3(477.83-25)''19/20''](093.2)

АРХІВОЗНАВСТВО НА ІСТОРИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ НА ЗЛАМІ ХХ–ХХІ ст.: ВІД НОРМАТИВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДО СТАНОВЛЕННЯ ОКРЕМОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ.

Олег ДУДЯК

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра давньої історії України та архівознавства,
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна

У статті, на основі матеріалів з Архіву Львівського національного університету імені Івана Франка та архіву кафедри давньої історії України та архівознавства, досліджено викладання архівознавчих дисциплін і процес становлення окремої архівознавчої спеціальності на історичному факультеті Львівського університету у вказаний період. Розглянуто передумови формування окремої архівознавчої спеціальності, проаналізовано дисципліни, які формували компетенцію майбутніх фахівців-архівознавців, сприяли становленню їхнього світогляду. Значну увагу приділено викладачам і працівникам архівів, які доклали чимало зусиль до становлення та функціонування архівознавчої спеціальності на історичному факультеті Львівського університету та підготовки фахівців-архівознавців.

Ключові слова: архівознавство, навчальний план, спеціальність, кафедра, факультет, бакалавр, магістр, спеціаліст.

Архівознавство займало важливе місце у формуванні фахівців-істориків на історичному факультеті Львівського університету ще з другої половини ХХ ст. Здобуття Україною незалежності і активізація її відносин з міжнародними партнерами зумовили необхідність підготовки фахівців у різних галузях, зокрема архівній. З другої половини 1990-х рр. на історичному факультеті Львівського університету, поряд з викладанням архівознавчих дисциплін для студентів-істориків, відбувалося становлення архівознавчої спеціальності. Для її функціонування залучалися не лише викладачі факультету, але й спеціалісти-архівісти з державних архівів та інших наукових закладів.

Осередком підготовки архівістів на факультеті стала кафедра давньої історії України та архівознавства. Саме тут сформувалося гроно викладачів, які готували навчальні курси, проводили архівні практики та докладали зусиль до вироблення компетенцій та світогляду майбутніх архівістів. Підготовка фахівців у архівній галузі велася на факультеті на рівнях бакалавра, спеціаліста та магістра. Проте, внаслідок освітніх реформ 2009–2010 рр., ініційованих Міністерством освіти, було скорочено перелік спеціальностей, і в багатьох вищих навчальних закладах України, зокрема, історичному факультеті Львівського університету, ряд спеціальностей, зокрема архівознавство, припинили своє функціонування. На даний момент архівознавство є складовою нормативного

курсу “Основи музеології та архівознавства”, який служить для ознайомлення майбутніх фахівців-істориків із цими сферами.

Відновлення незалежності України зумовило кардинальні зміни у архівній галузі країни. Одночасно з питанням створення нової нормативно-правової бази у цій сфері, формуванням самостійного національного архівного фонду постала проблема підготовки кадрів для архівних установ. Поряд із Київським національним університетом імені Т. Шевченка у 1990-х роках підготовку архівістів започаткували Харківський національний університет імені В. Каразіна, Київський національний університет культури і мистецтв, Східноєвропейський університет імені В. Даля, а також систематичності набули курси підвищення кваліфікації для різних категорій архівних працівників¹.

У Львівському університеті імені Івана Франка на історичному факультеті у першій половині 1990-х років архівознавство продовжувало викладатися як складова нормативного курсу “Музеєзнавство та архівознавство”. Проте необхідність підготовки кваліфікованих фахівців у архівній сфері поставила перед керівництвом факультету завдання формування окремої архівної спеціальності.

Викладання архівознавства на історичному факультеті Львівського університету на зламі XX–XXI ст., проблеми формування архівознавчої спеціальності, аналіз її навчальних планів не привертала уваги науковців, тому у цьому дослідженні робиться спроба висвітлити ці питання.

В умовах браку досліджень з цієї теми ми проаналізували праці з історії університету та історичного факультету, де міститься загальна інформація про розвиток цих інституцій, зокрема, “Енциклопедія Львівського університету”² та колективна праця з історії Історичного факультету Львівського університету³.

Відсутність історіографії з досліджуваної проблеми зумовила необхідність детально вивчити джерела. Основний їх масив міститься у фонді Р – 119 Архіву Львівського національного університету імені Івана Франка та архіві кафедри давньої історії України та архівознавства.

Із названих фондів опрацьовано протоколи засідань Ради історичного факультету за 1990–2018 рр.; протоколи засідань кафедри історії стародавнього світу та середніх віків (від 1994 р. – кафедра археології, античності та середньовіччя) та кафедри давньої історії України та архівознавства (з 1995 р.) за 1990–2000-х роки, семестрові плани та програми спецкурсів викладачів цих кафедр за вказаний період.

Важливим джерелом до вивчення динаміки запровадження архівних дисциплін на історичному факультеті служать навчальні плани. Автором опрацьовано

¹ *Архівознавство*, ред. Ярослав Калакура та Ірина Матяш (Київ: Видавничий дім “КМ Академія”, 2002), 78.

² *ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка. У 2 т.* (Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011.) Т. 1: А–К. 716 с.

³ *Історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1940–2000). Ювілейна книга*, упорядники Олександр Вінниченко і Олександр Целуйко (Львів, 2000.)

навчальні плани історичного факультету з початку 1990-х років і до чинних на даний час. Навчальні плани подають кількість годин, відведених на архівознавчі дисципліни, навчальні курси, на яких вони викладалися, форми контролю, форми занять та ін.

Суспільно-політичні події в Україні наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років не привели до негайних змін у навчальному процесі. На початку 1990-х років архівознавство продовжувало викладатися як складова нормативного курсу “Музеєзнавство та архівознавство”. Аналіз семестрових планів із музеєзнавства та архівознавства за 1990–1991 н. р. свідчить, що були внесені зміни у розподіл навчальних годин між дисциплінами. Їх перенесли на II-й курс денної форми навчання і загалом передбачили 36 аудиторних годин, з них – 14 лекційних годин припадало на музеєзнавство, 16 годин – на архівознавство, 6 год. відводилося на семінарські заняття⁴. У 1990–1991 н. р. архівознавчу складову продовжував викладати професор Юрій Миронович Гроссман. Враховуючи суспільно-політичні події у програму внесли зміни, які більше уваги приділяли розвитку архівної справи на українських землях (див. Додаток №1).

У 1991–1992 н. р. викладання всього курсу “Музеєзнавство та архівознавство” переходить до доцента Раїси Василівни Шиян. Сочатку вона не вносила кардинальних змін у його викладання, про що свідчить семестровий план за цей період. На заняття, які проводилися на другому курсі стаціонару, відводилося 36 аудиторних годин, з них 16 лекційних годин припадало на музеєзнавство, 14 – на архівознавство, і 6 годин – на семінарські заняття⁵ (див. Додаток №2). У наступні два роки розподіл годин між дисциплінами курсу “Музеєзнавство та архівознавство” не змінився, було дещо відкориговано теми лекційних студій⁶ (див. Додаток №3).

Згідно нового навчального плану, затвердженого у березні 1993 р., за яким мав працювати історичний факультет, запроваджувався окремий навчальний курс “Основи архівознавства”. Він був розрахований на 30 год. (9 лекцій та 12 год. самостійна робота), та викладався на другому курсі для студентів денної форми навчання і завершувався заліком⁷. Цю дисципліну читала доц. Р. Шиян, яка лекційним матеріалом ознайомлювала студентів із основними аспектами архівної справи (див. Додаток №4).

Середина 1990-х років ознаменувалася значними змінами в організаційній структурі факультету, з’явилися нові спеціалізації і спеціальності,

⁴ Семестрові плани викладачів кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1990–1991 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–42, арк. 16–18.

⁵ Семестрові плани викладачів кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1991–1992 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–42, арк. 16.

⁶ Семестрові плани викладачів кафедри археології, античності та середньовіччя за 1993–1994 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–42, арк. 1.

⁷ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Затверджений 16.03.1993 р., арк. 2.

реорганізувалися кафедри. У зв'язку зі зростанням ролі археології в науковому та навчальному житті кафедри історії стародавнього світу та середніх віків її завідувач проф. Микола Андрійович Пелешишин запропонував перейменувати структурний підрозділ на кафедру археології, античності та середньовіччя. Цю пропозицію схвалили члени кафедри на засіданні 12 квітня 1994 р. і члени Вченої Ради історичного факультету від 14 квітня 1994 р.⁸ 22 травня 1996 р. при кафедрі були затверджені спеціальності: “Археологія України” та “Історичне краєзнавство”, а підготовка фахівців із античної та середньовічної історії проводилася у рамках спеціальності “Всесвітня історія”⁹. У травні 1995 р. внаслідок поділу кафедри історії та етнографії України утворено окрему кафедру етнології, при якій відкрито нову навчальну спеціальність – “Етнологія”¹⁰ та кафедру давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін (із 2003 р. кафедра давньої історії України та архівознавства), яка здійснювала підготовку студентів за спеціалізаціями “Давня історія України” та “Спеціальні історичні дисципліни” і стала базовою кафедрою для викладання “Архівознавства”¹¹.

На одному з перших засідань цієї кафедри у вересні 1995 р. обговорювалося питання розвитку допоміжних історичних дисциплін у Львові та західноукраїнських землях загалом. Окрім членів кафедри – виконувача обов'язків завідувача кафедри доцента Романа Шуста, доцента Ольги Щодрої, доцента Михайла Пасічника, асистента Степана Білостоцького, старшого лаборанта Ігоря Лиля були присутні директор ЦДІА України у м. Львові, доктор історичних наук Орест Мацюк, голова Українського геральдичного товариства Андрій Гречило та голова Комісії спеціальних історичних дисциплін Наукового товариства імені Шевченка Олег Купчинський¹². У ході обговорення ухвалили рішення виробити впродовж місяця програми з таких “допоміжних історичних дисциплін”: дипломатика, палеографія, метрологія, хронологія, сфрагістика, геральдика, генеалогія, історія паперу, нумізматики, епіграфіка, археографія,

⁸ Протокол № 9 засідання Вченої ради історичного факультету від 14.IV.1994 р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. Протоколи засідань Ради історичного факультету за 1993–1994 н. р., арк. 33.

⁹ Олександр Бандровський, “Кафедра археології, античності та середньовіччя”, *Історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1940–2000). Ювілейна книга.*, упорядники Олександр Вінниченко і Олександр Целуйко (Львів, 2000.), 26.

¹⁰ Степан Макарчук, “Кафедра етнології”, *Історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1940–2000). Ювілейна книга*, упорядники Олександр Вінниченко і Олександр Целуйко (Львів, 2000.), 55.

¹¹ Володимир Костишин, “Кафедра давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін”, *Історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1940–2000). Ювілейна книга*, упорядники Олександр Вінниченко і Олександр Целуйко (Львів, 2000.), 14.

¹² Протокол № 3 засідання кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін від 27.IX. 1995 р., арк. 1.

архівознавство, демографія¹³. Для частини дисциплін було визначено укладачів цих програм, зокрема, за архівознавство, яке було віднесене до “допоміжних історичних дисциплін”, відповідав О. Мацюк. Він запропонував об’єднати архівознавство в одній програмі з музеєзнавством¹⁴.

Питання підготовки фахівців у царині архівної справи обговорювалися на засіданні Вченої Ради історичного факультету 15 січня 1996 р. Декан історичного факультету доцент Р. Шуст запропонував відкрити на факультеті нові спеціальності – “Архівознавство” і “Краєзнавство”¹⁵. Цю ідею підтримав О. Мацюк. Він зазначив, що вузи України не готують спеціалістів з архівної справи, тому відкриття такої спеціальності у Львівському університеті суттєво розв’яже проблему підготовки кадрів для українських архівів і підніме престиж факультету¹⁶. Цю думку підтримав також професор Степан Арсенович Макаруч. На цьому засіданні Вченої Ради історичного факультету було схвалено рішення про відкриття на факультеті нових спеціальностей – “Архівознавство” та “Краєзнавство”¹⁷.

Реорганізація кафедр, відкриття нових спеціальностей зумовили зміни у навчальних планах. У лютому 1995 р. затверджено навчальні плани для чотирьох спеціальностей: “Всесвітня історія”, “Історія України”, “Археологія”, “Етнологія”, а в березні 1997 р. – для спеціальності “Архівознавство”. Навчальні плани III-го курсу стаціонару у другому семестрі для всіх цих спеціальностей передбачали 17 лекцій із навчальної дисципліни “Архівознавство і музеєзнавство”¹⁸. Студії з цього предмета передбачалися і в студентів третього

¹³ Протокол № 3 засідання кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін від 27.IX. 1995 р., арк. 1.

¹⁴ Протокол № 3 засідання кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін від 27.IX. 1995 р., арк. 1.

¹⁵ Протокол № 5 засідання Вченої Ради історичного факультету від 15.I.1996 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17., спр. Протоколи засідань Ради історичного факультету за 1995–1996 н. р. арк. 84.

¹⁶ Протокол № 5 засідання Вченої Ради історичного факультету від 15.I.1996 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17., спр. Протоколи засідань Ради історичного факультету за 1995–1996 н. р., арк. 85-87.

¹⁷ Протокол № 5 засідання Вченої Ради історичного факультету від 15.I.1996 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17., спр. Протоколи засідань Ради історичного факультету за 1995–1996 н. р. арк. 84-87.

¹⁸ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 7030.302–всесвітня історія. Затверджений 07.02.1995. Арк. 2.; Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 7030304–археологія. Затверджений 07.02.1995 р., арк. 2.; Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 7030305–етнологія. Затверджений 07.02.1995 р., арк. 2.; Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 7030301–історія України. Затверджений 07.02.1995 р., арк. 2; Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300–архівознавство. Затверджений 19.03.1997 р., арк. 2.

курсу заочного навчання за навчальним планом 1996 р., на які відводилося 10 лекцій¹⁹.

Крім загального курсу “Архівознавство і музеєзнавство” у навчальному плані 1997 р. із підготовки архівознавців передбачалася низка “Дисциплін спеціальності”. На першому курсі у другому семестрі викладалися “Українська археографія” та “Історія архівної справи в Україні”, на які відводилося по 9 лекцій і 8 практичних занять²⁰. Завдання цих дисциплін полягало в ознайомленні студентів-архівістів із пошуком, опрацюванням та публікацією архівних документів та історією архівної справи на українських землях. У третьому семестрі студенти спеціальності “Архівознавство” слухали дисципліну “Організація архівної справи в сучасній Україні”, на яку відводилося 10 лекцій і 8 практичних занять, а у четвертому семестрі – “Теорія і методика архівної справи” (17 лекцій і 8 практичних занять)²¹. Обидва курси мали на меті розширити знання студентів у архівній сфері.

Важливою складовою підготовки студентів-архівістів є вміння працювати не лише з кириличними текстами, але й латиномовними. Для цього у навчальну програму запроваджувалися такі курси як “Мова спеціальності” та “Палеографія та неографія”, що проводилися впродовж 5–8 семестрів і завершувалися іспитами²².

Поглибленню знань в архівній справі мали сприяти студії “Архівна справа зарубіжних країн” у 5 семестрі (18 лекцій) та у 7 – “Використання та публікація архівних документів” (10 год. лекцій та 8 практичних занять)²³.

Упродовж 1990-х років різні сфери життя українського суспільства охоплює комп’ютеризація. Не залишається осторонь цього процесу й організація архівної справи. Для ознайомлення студентів із особливостями інформатизації архівної галузі у 8 семестрі запроваджено навчальний курс “Архівна оргтехніка. Науково-інформаційні системи в архівістиці”, на який відводилося 7 лекцій і 10 практичних занять²⁴.

Запровадження у навчальний процес низки спеціальних курсів, які мали поглибити знання студентів в архівній галузі, зумовили необхідність залучати не лише чинних викладачів, але й спеціалістів з-поза Університету. Спочатку за викладання архівознавчих дисциплін на кафедрі відповідав О. Мацюк, та після його смерті у липні 1999 р., до їх викладання було запрошено завідувача відділу

¹⁹ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Форма навчання – заочна. Спеціальність: 7030301–історія України. Затверджений 12.05.1996 р., арк. 1

²⁰ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300–архівознавство. Затверджений 19.03.1997 р., арк. 2.

²¹ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300–архівознавство. Затверджений 19.03.1997 р., арк. 2.

²² Там само.

²³ Там само.

²⁴ Там само.

“Давніх актів ЦДІА України у м. Львові” Наталю Царьову²⁵. Дослідниця підготувала і читала навчальні курси “Архівознавство”, “Палеографія”, “Палеографія та неографія”, “Мова спеціальності”²⁶. Такі важливі дисципліни для майбутніх архівознавців як “Дипломатика”, “Документознавство” викладав нещодавній випускник кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін Василь Кметь²⁷. У 2000–2001 н. р. запроваджується у навчальний процес із підготовки архівознавців курс “Джерелознавство”, який доручили читати працівнику Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства НАН України та доценту кафедри Мирону Капралю²⁸.

Наприкінці 1990-х років відбулися зміни у спеціальностях, за якими велася підготовка фахівців. У 1998 р. на кафедрі археології, античності та середньовіччя було закрито спеціальність “Археологія”, тому на факультеті підготовка спеціалістів велася за трьома спеціальностями: “Історія”, “Етнологія” та “Архівознавство”²⁹. У 1998–1999 н. р. відбувся перехід до навчальних планів із підготовки бакалаврів. Ці плани розглядалися і були затверджені на засіданні Вченої Ради історичного факультету від 25 березня 1998 р. Про їхні особливості говорив на засіданні декан факультету доц. Р. Шуст, який зауважив, що у цих програмах навчальні дисципліни розбиваються на три групи: 1. Цикл гуманітарних та суспільних дисциплін; 2. Цикл фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін; 3. Цикл вибіркових навчальних дисциплін. Перші два цикли з програми Міністерства освіти і науки та змінам не підлягали, натомість формування переліку третього циклу дисциплін перебувало у віданні факультету³⁰. Затверджені навчальні плани зі спеціальностей “Історія”, “Етнологія”, а згодом і “Архівознавство” будувалися за зазначеною схемою. Із трьох згаданих спеціальностей навчальна дисципліна “Архівознавство” містилася у третьому циклі навчальних програм спеціальностей “Історія” та “Архівознавство”. Для студентів спеціальності “Історія” впродовж 6 і 7 семестрів планувався курс “Архівознавство” на 18 лекційних і 18 практичних занять³¹.

²⁵ Протокол №38 засідання кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін від 30.VIII. 1999 р., арк. 1.

²⁶ Протокол №1 засідання кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін від 30.IX. 2001 р., арк. 2.

²⁷ Протокол №38 засідання кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін від 30.VIII. 1999 р., арк. 1; Протокол №1 засідання кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін від 30.IX. 2001 р., арк. 2.

²⁸ Протокол №2 засідання кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін від 13.IV. 2000 р., арк. 2.

²⁹ Роман Шуст “Вступне слово”, *Історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1940–2000). Ювілейна книга*, упорядники Олександр Вінниченко і Олександр Целуйко. (Львів, 2000.), XVIII.

³⁰ Протокол № 8 засідання Вченої Ради історичного факультету від 25.III.1998 р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17., спр. Протоколи та інші документи засідань Вченої Ради історичного факультету від 02.IV. 1997–25.VI. 1998 р., арк. 106-107.

³¹ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300– історія. Затверджений 02.04.1998., арк. 3.

На спеціальності “Архівознавство” архівознавчий курс був серед професійно-орієнтованих дисциплін, проводився впродовж 5 та 6 семестрів, і на нього відводилося 36 лекцій і 36 практичних занять³².

Окрім ознайомчого курсу “Архівознавство” для студентів-архівознавців передбачався цілий блок дисциплін спеціальності. Уже в першому семестрі студенти-архівознавці отримували загальну уяву про обраний фах прослухавши 18 лекцій з предмету “Вступ до історії” та ознайомлювалися із застосуванням новітніх інформаційних систем в історичній науці на 27 практичних заняттях із курсу “Комп’ютерна техніка в історичних дослідженнях”, який замінив попередній курс “Архівна оргтехніка. Науково-інформаційні системи в архівістиці”³³. Щоб навчити майбутніх фахівців-архівістів працювати з науковою літературою і джерелами цим навчальним планом запроваджувався комплекс дисциплін: у 2 семестрі 18 лекцій та 9 практичних занять відводилося на курс “Історична бібліографія”, упродовж 3 і 4 семестрів по 36 лекційних та практичних студій планувалося на “Джерелознавство”, у 5 і 6 семестрах по 27 лекцій та семінарів передбачалося на “Документознавство” та в 7 і 8 семестрах проводилося 28 лекцій і 14 практичних занять з “Археографії”³⁴.

Важливим компонентом компетентності фахівців-архівознавців є вміння працювати з різномовними текстами, тому у цій програмі впродовж 2 та 3 семестрів 72 практичних заняття присвячувалося студії “Мова спеціальності”, а у 4–9 лекційних заняття і 27 семінарів дисципліні “Палеографія та неографія”³⁵.

У архівній справі часто архівні фонди формують державні установи, які діють у різний період, тому в систему підготовки архівістів у 7 семестрі було запроваджено навчальний курс “Історія державних установ України” (відводилося 36 лекційних годин)³⁶.

Для розширення світогляду майбутніх архівістів із суміжних наукових галузей та ознайомлення їх із новими науковими підходами впродовж 7 і 8 семестрів було запроваджено студії із “Основ музеєзнавства”, на які відводилося 28 лекцій і 28 практичних занять та 20 лекцій з навчального курсу “Кліометрика”³⁷.

Перехід до навчальних програм із підготовки бакалаврів торкнувся і студентів заочного навчання. Новий навчальний план для студентів-заочників зі спеціальності “Історія” було затверджено на засіданні Вченої Ради історичного факультету 15 квітня 1998 р. Він складався на основі навчального плану для

³² Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- архівознавство. Затверджений 02.02.1999., арк. 2.

³³ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- архівознавство. Затверджений 02.02.1999., арк. 2.

³⁴ Там само.

³⁵ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- архівознавство. Затверджений 02.02.1999., арк. 3.

³⁶ Там само.

³⁷ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- архівознавство. Затверджений 02.02.1999., арк. 3.

студентів денної форми навчання і передбачав, що підготовка бакалаврів на заочному відділенні триватиме чотири роки та десять місяців³⁸. Серед вибіркового навчальних дисциплін, які мали прослухати студенти, числився курс “Архівознавство”, на який відводилося 8 лекцій у 7 семестрі³⁹.

Указом Президента України від 11 жовтня 1999 р. Львівському університету було надано статус національного за “значний внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців та розвиток науки”⁴⁰. Зміна статусу навчального закладу, а також необхідність покращити підготовку студентів за освітньо-кваліфікаційними рівнями “бакалавр”, “спеціаліст”, “магістр” зумовлювали необхідність постійного вдосконалення навчальних планів. Ректор університету 15 березня 2000 р. затвердив нові програми на спеціальностях “Історія”, “Етнологія” та “Архівознавство” історичного факультету. Навчальні плани двох спеціальностей – “Історія” та “Архівознавство” передбачали вивчення навчальної дисципліни “Архівознавство”. На обох спеціальностях на цю дисципліну відводили однакову кількість годин – по 18 лекцій та практичних занять⁴¹. Проте, для архівознавців передбачався ще цілий комплекс дисциплін, як і в попередній програмі⁴².

На початку 2000-х років підготовка фахівців на історичному факультеті здійснювалася за такими спеціальностями: “Історія”, “Архівознавство”, “Етнологія” і “Археологія” (поновилася з 2002 р.) і за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями: “бакалавр”, “спеціаліст”, “магістр”⁴³. Попри активний розвиток нових спеціальностей на факультеті, існувала нагальна потреба у підготовці єдиного навчального плану для бакалаврату (за спеціальностями)⁴⁴. Тому, упродовж 2002 н. р. було розроблено програми для вищезгаданих спеціальностей, які запроваджувалися у навчальний процес із 2003–2004 н. р., із них лише програми підготовки “істориків” та “архівознавців” передбачали архівні студії. Причому, для перших на ці студії відводилося 18 лекційних годин і 18 годин

³⁸ Протокол № 9 засідання Вченої Ради історичного факультету від 15.IV.1998 р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17., спр. Протоколи та інші документи засідань Вченої Ради історичного факультету від 02.IV. 1997–25.VI. 1998 р., арк. 138.

³⁹ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Форма навчання – заочна. Спеціальність: 6030300- історія. Затверджений 24.04.1998., арк. 3.

⁴⁰ Володимир Качмар “Львівський національний університет імені Івана Франка на зламі тисячоліть”, *ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка*. (Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011.) Т. 1: А К., 99.

⁴¹ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- історія. Затверджений 15.03.2000., арк. 2.; Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- архівознавство. Затверджений 15.03.2000., арк. 2.

⁴² Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- архівознавство. Затверджений 15.03.2000., арк. 2.

⁴³ Протокол №6 засідання Вченої ради історичного факультету. від 26.02.2002 р., арк. 1–2.

⁴⁴ Там само.

практичних занять⁴⁵, а для других – 18 лекцій, які читала провідний спеціаліст відділу інформації ЦДІА України у м. Львові Галина Громова⁴⁶.

Програма з підготовки фахівців-архівознавців також передбачала комплекс дисциплін спеціальності. Більшість навчальних студій з попередніх програм були залучені і в цю, деякі були замінені, або дещо відкориговані зі врахуванням нових вимог.

Як і в попередніх програмах, ознайомлення майбутніх фахівців із професією розпочинав у першому семестрі доцент В. Кметь, котрий викладав курс “Вступ до спеціальності” (відводилося 18 лекцій). Цей же викладач читав у третьому семестрі нормативний курс “Документознавство”, на який також відводилось 36 лекційних годин⁴⁷. Викладач Ярослав Сеник, працівник Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, у другому семестрі знайомив студентів-архівознавців з інформатизацією архівної сфери дисципліною “Комп’ютерна техніка в архівній справі”, на яку відводилося 17 практичних занять, а старший викладач Наталя Царьова виробляла вміння у майбутніх фахівців архівної справи працювати з текстами під час студій “Мова спеціальності” (1 і 2-й семестри, 35 практичних занять) та “Палеографія та неографія” (5-й семестр, 9 лекцій і 9 практичних занять)⁴⁸.

Важливе місце займали навчальні дисципліни, покликані виробити у студентів вміння працювати з документами. У третьому семестрі доцент Олексій Вінниченко читав 9 лекцій з “Археографії”, доктор історичних наук М. Капраль упродовж 4 семестру проводив 18 лекцій та 8 практичних занять з “Джерелознавства”, а Г. Громова – 9 лекцій з “Основ діловодства” у 5 семестрі⁴⁹.

Упродовж 7 семестру студенти слухали 18 лекцій із “Музеезнавства” та знайомились із матеріалом за фахом у рамках навчального курсу “Історія державних установ України” (18 лекційних годин), які відповідно проводили працівник Львівського історичного музею, старший викладач Ольга Перелигіна та асистент кафедри давньої історії України та архівознавства Степан Білостоцький⁵⁰.

Актуальним питанням залишалася підготовка магістрів-архівознавців. Поглибленню їхньої компетенції сприяли такі навчальні студії як “Теорія та методика архівної справи”, “Архівне право, організація архівів” та “Архівний

⁴⁵ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- історія. Затверджений 04.03.2003. Арк. 1.

⁴⁶ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300-архівознавство. Затверджений 04.03.2003., арк. 1.

⁴⁷ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300-архівознавство. Затверджений 04.03.2003., арк. 1.

⁴⁸ Там само.

⁴⁹ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300-архівознавство. Затверджений 04.03.2003., арк. 1.

⁵⁰ Там само.

менеджмент”, на які відводилося по 18 лекцій і на два перші – по 18 навчальних годин практичних занять, що їх відповідно проводили старший викладач Г. Громова, доцент Олександр Петрович Целуйко та асистент Олег Дудяк⁵¹.

2006–2007 н. р. програма магістрів була розширена ще за рахунок 9 лекцій із дисципліни “Організація та методика діяльності архівів”, яку читала ст. викладач Н. Царьова, а також 9 занять із студії “Автоматизовані архівні технології”, які проводив Я. Сенік, що їх у попередні роки викладали на першому курсі⁵².

У грудні 2003 р. на засіданні Вченої Ради факультету розглядалося питання реорганізації кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін. Причиною була необхідність підготовки документації для акредитації спеціальності “Архівознавство”, а згідно вимог Міністерства освіти та науки назва спеціальності мала відображатися у назві профільної кафедри⁵³. На засіданні голова Вченої Ради факультету та завідувач кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін доц. Р. Шуст зазначив:

“Першим кроком для ефективного забезпечення функціонування спеціальності “архівознавство” та виконання вимог Міністерства освіти і науки України повинна стати часткова реорганізація кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін. Згідно з рішенням засідання кафедри давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін (протокол № 3 від 24 листопада 2003 р.) у складі кафедри виділено дві секції: “давньої історії України” та “архівознавства і спеціальних історичних дисциплін”. Вирішено запропонувати змінити назву кафедри з “кафедра давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін” на “кафедра давньої історії України та архівознавства”.

Одноголосним рішенням Вченої Ради було ухвалено перейменування кафедри⁵⁴. Символічно, що у 2003–2004 н. р. завершили навчання на факультеті перші магістранти спеціальності “Архівознавство”⁵⁵.

У травні 2005 р. Міністерством освіти та науки України було підписано Болонську декларацію. Львівський університет став учасником експерименту із запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу⁵⁶. Із 2006–2007 н. р. на молодших курсах запроваджено оцінювання знань студентів за 100-бальною шкалою, яка згодом охопила всі курси⁵⁷.

⁵¹ Навантаження кафедри давньої історії України та архівознавства на 2004/05 навчальний рік.

⁵² Навантаження кафедри давньої історії України та архівознавства на 2006/07 навчальний рік.

⁵³ Протокол №5 засідання Вченої ради історичного факультету від 23.12.2003 р., арк. 6.

⁵⁴ Протокол №5 засідання Вченої ради історичного факультету від 23.12.2003 р., арк. 6.

⁵⁵ Там само.

⁵⁶ Володимир Качмар “Львівський національний університет імені Івана Франка на зламі тисячоліть”, *ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка*. (Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011.) Т. 1: А К., 108.

⁵⁷ Там само, 109.

Ці події зумовили необхідність внесення змін до навчальних планів. На засіданні Вченої Ради факультету 22 лютого 2006 р. виступила заступник декана з навчальної роботи доцент Зоя Баран, яка наголосила, що від 2006–2007 н. р. у дію вступають нові навчальні плани, які враховуватимуть згадані нововведення⁵⁸.

На цьому засіданні Вчена Рада затвердила навчальні плани таких спеціальностей як “Історія”, “Архівознавство”, “Етнологія” і “Археологія”. Із них архівознавчі дисципліни викладалися лише на двох спеціальностях: “Історія” і “Архівознавство”. Навчальна програма спеціальності “Історія” у розділі “Вибіркові навчальні дисципліни – цикл професійно-орієнтованих дисциплін” передбачав навчальний курс “Архівознавство”, розрахований на 9 лекцій і 9 практичних занять⁵⁹. Цей курс проводився у 5 семестрі та завершувався заліком. Як і в попередній програмі, на спеціальності “Архівознавство” на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” передбачався цілий комплекс архівознавчих дисциплін, які з незначними змінами, продовжували функціонувати⁶⁰.

Зміни навчальних планів торкнулися і освітньо-кваліфікаційних рівнів “спеціаліст” і “магістр”. На засіданні Вченої Ради 22 березня 2006 р. було розглянуто проєкт нових програм для студентів цих освітньо-кваліфікаційних рівнів і затверджено їх⁶¹. Формування компетенції магістрів-архівознавців продовжували ці ж дисципліни, що і в попередній програмі⁶².

Розвиток спеціальностей на факультеті був припинений внаслідок втручання Міністерства освіти і науки, яке у 2009 р. висунуло вимогу ліквідації спеціалізацій на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр”. Про це повідомив на засіданні Вченої Ради від 21 жовтня 2009 р. її голова, декан історичного факультету доц. Р. Шуст⁶³. Він також наголосив, що це призведе до зникнення низки спеціальностей (“Архівознавство”, “Археологія” та “Етнологія”) на факультеті та скорочення педагогічного навантаження по кафедрах⁶⁴.

На засіданні Вченої Ради 28 квітня 2010 р. було розглянуто питання щодо внесення змін до навчальних планів на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр”, “спеціаліст” та “магістр”, а після обговорення їх було затверджено⁶⁵. Нові навчальні плани почали діяти від 2010–2011 н. р. Навчальним планом на

⁵⁸ Протокол №5 засідання Вченої ради історичного факультету від 22.02.2006 р., арк. 3.

⁵⁹ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Напрямок підготовки 0303–історія. Спеціальність: 6030300–історія. Затверджений 03.04.2006., арк. 1.

⁶⁰ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Напрямок підготовки 0303– історія. Спеціальність: 6030300–архівознавство. Затверджений 03.04.2006., арк. 1.

⁶¹ Протокол №6 засідання Вченої ради історичного факультету від 22.03.2006 р., арк. 1.

⁶² Навантаження кафедри давньої історії України та архівознавства на 2007/08 навчальний рік.

⁶³ Протокол №2 засідання Вченої ради історичного факультету від 21.10.2009 р., арк.12.

⁶⁴ Там само.

⁶⁵ Протокол №7 засідання Вченої ради історичного факультету від 28.04.2010 р., арк. 6–7.

освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” передбачалася на другому курсі у другому семестрі дисципліна “Архівознавство”, яку читав доцент В. Кметь⁶⁶. На неї відводилося 34 лекційні та 16 практичних навчальних годин⁶⁷. Такий розподіл годин зберігався у 2011–2012⁶⁸, 2012–2013⁶⁹, 2013–2014⁷⁰ навчальних роках.

Певні зміни у розподіл годин був внесений у навчальний план на 2014–2015 н. р. Згідно нього курс “Архівознавство” викладався студентам другого курсу денної форми навчання протягом 2 семестру, однак, збільшувалась кількість годин – окрім 17 лекцій передбачалось і 17 практичних занять⁷¹.

Після ліквідації спеціалізацій на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” дисципліни спеціалізацій залишалися на освітньо-кваліфікаційному рівні “спеціаліст” і “магістр”. Спеціалісти-архівознавці слухали такі дисципліни: “Актуальні проблеми застосування електронних технологій в архівній справі”, “Основи архівної евристики”, “Основи архівного права”, “Історія міжнародного співробітництва в архівній справі”, “Актуальні проблеми історії архівної справи”⁷².

Для магістрів-архівознавців навчальним планом передбачалися такі архівознавчі дисципліни: “Організація і методика забезпечення діяльності державних і недержавних архівів”, “Автоматизовані архівні технології”, “Архівне право та організація архівної справи”, “Архівний менеджмент”, “Теорія та методика архівознавства”⁷³.

Ці предмети викладалися до 2014–2015 н. р., у 2015–2016 н. р. запроваджено дворічну магістратуру, а на освітньо-кваліфікаційний рівень “спеціаліст” набору не відбувалося. Упровадження дворічної магістратури привело до зміни навчальних планів і коригування переліку навчальних дисциплін у них. Із архівознавчих дисциплін упродовж 2015–2016 н. р. у магістратурі викладалися наступні курси: “Проблеми теорії та методики сучасного архівознавства”, “Адаптація комп’ютерних технологій для збереження, відображення та аналізу архівних даних”, “Архівний менеджмент в Україні і світові управлінські

⁶⁶ Навантаження кафедри давньої історії України та архівознавства на 2010/11 навчальний рік.

⁶⁷ Робочий навчальний план на 2010/11 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс II, арк. 1.

⁶⁸ Робочий навчальний план на 2011/12 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс II, арк. 1.

⁶⁹ Робочий навчальний план на 2012/13 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс II, арк. 1.

⁷⁰ Робочий навчальний план на 2013/14 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс II, арк. 2.

⁷¹ Робочий навчальний план на 2014/15 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс II, арк. 2.

⁷² Робочий навчальний план на 2010/11 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 7.030303 архівознавство. Історичний факультет. Курс V, арк. 1.

⁷³ Робочий навчальний план на 2010/11 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 8.030303 архівознавство. Історичний факультет. Курс V, арк. 1.

технології”, “Архіви та бібліотеки як інститути історичної пам’яті”, “ЦДІАУ у Львові: особливості формування фондів та їх джерельна значимість”, “Архівне право та організація архівної справи”, “Історія міжнародного співробітництва в архівній справі”⁷⁴.

Кардинальні зміни у викладанні дисципліни “Архівознавство” відбулися у 2015–2016 н. р. На засіданні Вченої Ради історичного факультету 17 березня 2015 р. було затверджено на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” такі спеціалізації: “Давня історія України”, “Новітня історія України”, “Історичне краєзнавство”, “Історія середніх віків”, “Візантиністика”, “Нова та новітня історія зарубіжних країн”, “Історія країн Центральної та Східної Європи”, “Етнологія”, “Архівознавство та музеєзнавство”, “Археологія”⁷⁵. Запровадження нових спеціалізацій на факультеті зумовило зміну навчальних програм і навчальних дисциплін. Всі навчальні дисципліни були розбиті на дві великі групи: нормативні дисципліни і вибіркові дисципліни, а також розподілялися за спеціалізаціями. Базовою кафедрою для спеціалізації “Архівознавство та музеєзнавство” стала кафедра давньої історії України та архівознавства. Незважаючи на спеціалізацію, для всіх студентів історичного факультету за новим навчальним планом запроваджено дисципліну “Основи музеології та архівознавства”. Тобто, для зменшення навантаження на студентів, відбулося укрупнення навчальних дисциплін, зокрема, архівознавство і музеологія знову об’єднані в єдиний навчальний курс. Цей предмет у програмі містився на першому курсі у 2 семестрі серед нормативних дисциплін і на нього відводилося 16 лекцій та 16 практичних занять⁷⁶.

Подальші зміни у викладанні цього курсу пов’язані з ухваленням нових нормативних документів, які регулюють освітню діяльність в Україні. На засіданні Вченої Ради від 30 березня 2016 р. було затверджено на історичному факультеті дві спеціальності: 014 – середня освіта (історія) та 032 (історія та археологія)⁷⁷. У навчальних планах 2016–2017 н. р. на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” на обидві спеціальності серед нормативних дисциплін числився навчальний курс “Основи музеології та архівознавства”, який викладали у 2 семестрі першого курсу, і на який відводилося 16 лекцій та 8 практичних занять⁷⁸. Ця дисципліна продовжує викладатися й сьогодні.

⁷⁴ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Підготовка – магістр з галузі знань 0203–Гуманітарні науки. Спеціальність: 8.02030203–Архівознавство. Затверджений 28.04.2015., арк. 1.

⁷⁵ Протокол №6 засідання Вченої ради історичного факультету від 17.03.2015 р., арк. 5.

⁷⁶ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план на 2015-2016 н. р. ОКР бакалавр. Спеціальність – 6.020302 – історія., арк. 1.

⁷⁷ Протокол №7 засідання Вченої ради історичного факультету від 30.03.2016 р., арк. 4.

⁷⁸ Львівський національний університет ім. І. Франка. Робочий навчальний план на 2016/17 навчальний рік. Галузь знань 03 “Гуманітарні науки”. Спеціальність – 032 “Історія та археологія.” Історичний факультет. Курс І, арк. 1; Львівський національний університет ім. І. Франка. Робочий навчальний план на 2016/17 навчальний рік. Галузь знань 01 “Освіта”. Спеціальність – 014 “Середня освіта (Історія).” Історичний факультет. Курс І, арк. 1.

Окремим важливим напрямком підготовки фахівців у архівній галузі були практики. Їх проходження передбачалися навчальними програмами у літній період після вивчення студентами теоретичного курсу, однак, за рішенням Вченої Ради могли відбуватися й упродовж навчального року. Вчена Рада історичного факультету на своєму засіданні від 15 жовтня 1997 р. вирішила:

...Провести музейно-архівну практику студентів III-го курсу історичного факультету без відриву від навчання. Місце проведення – Архів Львівського державного університету. Початок практики – 9 лютого 1998 р. Відповідальна за практику – доцент Шиян Р. В.⁷⁹

У листопаді 2003 р. голова Вченої ради історичного факультету доц. Р. Шуст запропонував проводити навчальні практики студентів історичного факультету в межах навчального року, зокрема, музейно-архівну практику – у другому семестрі 2003–2004 н. р.⁸⁰. Так, музейно-архівна практика проходила і в наступні роки, зокрема у 2013–2014 н. р.⁸¹

Здебільшого студенти залучалися до проходження навчальної практики в Архіві Львівського університету для упорядкування архівних справ. Так, на засіданні Вченої Ради історичного факультету від 24 квітня 1996 р. доц. Р. Шиян повідомляла:

...3 жовтня студенти III-го курсу розпочали архівно-музейну практику в архіві університету. Термін практики – три тижні. На даний час практику пройшло 88 студентів. З їхньою допомогою за цей час упорядковано понад 2 000 справ. Практику студенти проходили навіть під час зимових канікул. Оскільки на курсі більше ста студентів, можливо 10–15 осіб проходять її влітку...⁸²

Окрім Архіву Львівського університету студенти-архівісти проходили музейно-архівну практику на базі фондів Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка, Львівської національної наукової бібліотеки імені Василя Стефаника НАН України, а також архівних установ інших міст⁸³. Так, практику 2004 р. для студентів-архівістів третього курсу було проведено на базі архівних установ міста Києва⁸⁴.

⁷⁹ Протокол № 2 засідання Вченої Ради історичного факультету від 15.X.1997 р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17., спр. Протоколи та інші документи засідань Вченої Ради історичного факультету від 02.IV. 1997– 25.VI. 1998 р., арк. 38.

⁸⁰ Протокол №4 засідання Вченої ради історичного факультету від 18.XI.2003 р., арк. 6.

⁸¹ Протокол №1 засідання Вченої ради історичного факультету від 04.IX.2013 р., арк. 4.

⁸² Протокол № 8 засідання Вченої Ради історичного факультету від 24.04.1996 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. Протоколи засідань Ради історичного факультету за 1995–1996 н. р. арк. 120.

⁸³ Протокол №9 засідання Вченої ради історичного факультету від 09.VI.2009 р., арк. 2.

⁸⁴ Протокол №10 засідання кафедри давньої історії України та архівознавства від 15.IV. 2004 р., арк. 2.

У 2000-х роках розвивається співпраця історичного факультету ЛНУ імені Івана Франка з відповідними підрозділами вищих навчальних закладів Польщі. Одним із вузів-партнерів став Університет імені Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін). Студенти-архівісти третього року навчання на чолі з доцентом Олегом Духом проходили тижневу практику на базі цього ВНЗ, а також відвідували Національний архів у м. Кракові, Бібліотеку Чарторийських, Архів Ягеллонського університету та інші архівні та бібліотечні установи. Натомість польські студенти на чолі з професором Янушем Лосовським проходили практику в архівах та бібліотеках м. Львова. Така співпраця ознайомлювала студентів із архівними системами сусідніх країн та поглиблювала зацікавлення архівною галуззю.

Отже, упродовж останнього десятиліття XX ст. – перших двох десятиліть XXI ст. архівознавство, як навчальна дисципліна на історичному факультеті ЛНУ імені Івана Франка, пройшло повний цикл еволюції від складової нормативного курсу “Музеєзнавство та архівознавство” до окремої спеціальності. За цей час було розроблено і прочитано низку нових курсів і спецкурсів, залучено до співпраці провідних спеціалістів наукових, архівних та бібліотечних установ Львова, підготовлено десятки фахівців-архівістів, котрі успішно працюють в архівах, бібліотеках та інших установах України. На жаль, чергові непродумані реформи у сфері вищої освіти у 2009–2010 рр. привели до закриття багатьох спеціальностей, зокрема, архівознавства, проте набутий досвід у ході функціонування цієї спеціальності стане в нагоді у подальшому реформуванні вищої освіти.

Додаток №1

Семестрові плани викладачів кафедри історії стародавнього світу та середніх віків

за 1990–1991 н. р. II-й курс, I семестр⁸⁵.

Архівознавство.

1. Вступ. Організація архівної служби – 2 год.
2. Історія і організація архівної справи в дореволюційній Росії – 2 год.
3. Організація архівної справи в Росії – 2 год.
4. Історія і організація архівної справи на Україні в дорадянський період – 2 год.
5. Архівна справа на Україні – 2 год.
6. Комплектування і систематизація – 2 год.
7. Опис документів – 2 год.
8. Використання документів – 2 год.

⁸⁵ Семестрові плани викладачів кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1990–1991 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175– 42., арк. 18.

Практичні заняття.

1. Фонди ЦДІА УРСР у м. Львові – 2 год.
2. Фонди ДАЛО – 2 год.
3. Архів Львівського університету – 2 год.

Додаток №2

Семестрові плани викладачів кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1991-1992 н. р. “Музеєзнавство та архівознавство”

II-й курс, I семестр⁸⁶.

Теми лекцій:

1. Вступ. Мета і завдання курсу “Музеєзнавство” – 2 год.
2. Найбільші музеї світу. Розвиток музейної справи в СРСР – 4 год.
3. Музейна справа на Україні – 2 год.
4. Фонди і фондова робота. Юридична служба в музеї – 4 год.
5. Принципи побудови музейної експозиції – 2 год.
6. Освітньо-масова робота музеїв – 2 год.
7. Мета і завдання курсу “Архівознавство”. Поняття ДАФ – 2 год.
8. Історія архівної справи в нашій країні. Архіви України – 4 год.
9. Комплектування архівів. Принципи комплектування ДАФ – 2 год.
10. Облік і опис архівних документів – 2 год.
11. Використання архівних документів та їх публікація – 2 год.
12. Організація архівної справи в зарубіжних країнах – 2 год.

Практичні заняття.

1. Найважливіші музеї світу і країни (їх профільна характеристика) – 4 год.
2. Найбільші архіви країни (Центральні державні архіви, відомчі архіви, державні архіви союзних республік, архіви КППС) – 2 год.

Додаток №3

Семестрові плани викладачів кафедри археології, античності і середньовіччя за 1993-1994 н. р. “Музеєзнавство та архівознавство”.

II-й курс, I семестр⁸⁷.

Теми лекцій:

1. Вступ. Мета і завдання курсу “Музеєзнавство” – 2 год.
2. Найбільші музеї світу – 4 год.
3. Музейна справа в Україні – 2 год.
4. Фонди і фондова робота. Юридична служба в музеї – 4 год.
5. Принципи побудови музейної експозиції – 2 год.
6. Освітньо-масова робота музеїв – 2 год.

⁸⁶ Семестрові плани викладачів кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1991-1992 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08-175-42, арк. 16.

7. Мета і завдання курсу “Архівознавство”. Поняття ДАФ – 2 год.
8. Історія архівної справи в Україні – 4 год.
9. Комплектування архівів. Принципи комплектування ДАФ – 2 год.
10. Облік і опис архівних документів – 2 год.
11. Використання архівних документів та їх публікація – 2 год.
12. Організація архівної справи в зарубіжних країнах – 2 год.

Практичні заняття.

1. Найважливіші музеї світу і країни (їх профільна характеристика) – 4 год.
2. Найбільші вітчизняні архіви (центральні, державні, відомчі) – 2 год.

Додаток №4

Семестрові плани викладачів кафедри археології, античності і середньовіччя за 1994-1995 н. р. “Основи архівознавства”.

II-й курс, I семестр⁸⁸.

1. Мета і завдання курсу “Основи архівознавства”. Поняття ДАФ – 2 год.
2. Історія архівної справи в Україні. Сітка архівів в Україні – 4 год.
3. Організація архівної справи в зарубіжних архівах – 2 год.
4. Комплектування і зберігання документальних матеріалів – 4 год.
5. Облік і опис архівних документів – 2 год.
6. Науково-довідкові посібники для пошуку архівних документів – 2 год.
7. Основні методи і способи роботи дослідників над архівними матеріалами – 2 год.

**ARCHIVAL STUDIES AT THE HISTORICAL FACULTY OF LVIV
UNIVERSITY AT THE TURN OF THE XX–XXI CENTURIES:
FROM NORMATIVE DISCIPLINE
TO THE FORMATION OF A SEPARATE SPECIALTY.**

Oleh DUDIAK

Ivan Franko National University of Lviv,
Chair of Medieval and Early Modern History of Ukraine and Archival Studies,
1, Universytetska str., 79000, Lviv, Ukraine

Archival science has played an important role in the formation of historians at the Faculty of History of Lviv University since the second half of XX century. Ukraine's independence and intensification of its relations with international partners necessitated the training of specialists in various fields, including archival. From the second half of the 1990s, at the Faculty of History of Lviv University, along with the teaching of archival disciplines for students of history, the formation of

⁸⁷ Семестрові плани викладачів кафедри археології, античності та середньовіччя за 1993–1994 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–42, арк. 1.

⁸⁸ Семестрові плани викладачів кафедри археології, античності та середньовіччя за 1994–1995 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–42, арк. 5.

archival specialty took place. Not only faculty members, but also archivists from state archives and other scientific institutions were involved in its functioning.

The center of training of archivists at the faculty was the Department of Ancient History of Ukraine and Archival Studies. It was here that a group of teachers was formed, who prepared training courses, conducted archival practices and made efforts to develop the competence and worldview of future archivists. Training of specialists in the field of archives was conducted at the faculty at the levels of bachelor, specialist and master. However, as a result of the educational reforms of 2009–2010 initiated by the Ministry of Education, the list of specialties was reduced, and in many higher educational institutions of Ukraine, in particular, the Faculty of History of Lviv University, a number of specialties, including archival science, ceased to function. At present, archival science is part of the normative course “Fundamentals of Museology and Archival Science”, which serves to acquaint future historians with these areas.

Key words: Archival Studies, Programs of Training Specialists, Specialization, Departments, History's Faculty, Bachelor, Specialist, Magister.

Стаття надійшла до редколегії 14.09.2018

Прийнята до друку 20.06.2019